

טור רביעי – לחזות את העתיד

קוראים יקרים,

טור זה עוסק בשאלות הנפוצות ביותר שמועמדים לשיקום באמצעות שתל שבלול שואלים את עצמם:

"האם השתל יעזור לי?" "מה הסיכוי שאצליח להבין דיבור באמצעותו?" "האם יש סיכוי שאשמע ואבין גם באוזן בה ירידה עמוקה שנים רבות?" "ולמה חשוב שארכיב מכשירי שמיעה לפני ההשתלה?"

אם כן, מדובר בשאלות שאין עליהן תשובה חד משמעית, אלא יש לבחון כל מקרה לגופו. ישנם גורמים רבים שעשויים לנבא הצלחה עם שתל שבלול בסבירות גבוהה, אמנם אין זו הבטחה בשום מקרה. הצלחתו של אדם א' אינה מעידה על סיכוייו של אדם ב' לשמוע היטב עם השתל, מאחר וכל אדם הוא עולם ומלואו, שונה, מיוחד ויחיד במינו.

רגע של פילוסופיה: מהי הצלחה?

ההצלחה – פנים רבות לה. יש שיגדירו שיקום מוצלח באמצעות שתל שבלול ככזה שהאדם עצמו מגדיר אותו כמוצלח. כלומר, הרגשתו האישית של האדם שהשתל. ניתן לבחון זאת באמצעות ראיונות או שאלונים מובנים העוסקים בשמיעה ובאיכות החיים. עם זאת, מרבית המחקרים האקדמיים יגדירו הצלחה תוך הסתכלות על השיפור שחל בתפיסת הדיבור לאחר הניתוח.

אך בכל זאת, מה הם הגורמים שהוכחו במחקרים שקושרו מבחינה סטטיסטית להישגי הבנת דיבור טובים לאחר השתלה כוכלארית?

1. גיל השתלה מוקדם ככל הניתן

תמימות דעים שוררת באשר לקריטריון זה. מחקרים רבים הראו כי ככל שגיל האדם בעת ניתוח השתל צעיר יותר, כך הישגיו משתפרים בהתאמה. ושוב אזכיר – אין זה אומר שאין סיפורי הצלחה של אנשים בוגרים. כיום, בישראל ובעולם נהוג להתחיל להשתל תינוקות אשר נולדו חירשים כבר לפני גיל שנה. יש הסוברים כי עד גיל 5 מוחנו נמצא במצב של גמישות מוגברת ועל כן ניתן לצפות לתוצאות טובות עם שתל בילדים שנולדו חירשים והשתלו עד גיל זה.

2. משך החסך השמיעתי

קשור לקריטריון הראשון ומוסיף עליו. ככל שפרק הזמן בו קיימת ירידת שמיעה באוזן שאינה משוקמת כראוי ארוך יותר, כך קטנים הסיכויים להשגת תוצאות תפקודיות טובות עם השתל. הסיבה לכך נעוצה בעובדה לפיה בהינתן ליקוי בשמיעה, עצב השמיעה אינו מקבל גירוי חשמלי. עקב כך אזורי השמיעה במוח אינם מקבלים כל קלט והעיבוד בהם נהפך פחות יעיל.

אם כן, ניתן להסיק **2 מסקנות חשובות:**

א. במידה וישנו ליקוי כלשהו בשמיעה **מומלץ להתאים בהקדם האפשרי עזר שמיעתי** מתאים על מנת לשמר את פעילות עצב השמיעה. גם אם קיימים **שרידי שמיעה** מעטים בלבד. דבר זה יסייע לאופן בו יעביר העצב בעתיד אותות מן מערך האלקטרודות של השתל.

ב. במידה והאדם עומד בקריטריונים לשיקום באמצעות שתל שבלול – **מוטב לו שיעשה זאת בהקדם.**

3. תיאום ציפיות הולם

על המושתל ומשפחתו להבין ולהפנים כי שיקום שמיעה באמצעות שתל שבלול הינו **מסע ארוך**. יש להכיר ביתרונותיה וחסרונותיה של הטכנולוגיה ולראות תמיד את **חצי הכוס המלאה**. אדם שיגיע מוכן, לאחר שקיבל מידע עדכני על השתל ויכיר את כל שלבי המועמדות והשיקום – יגדיל את סיכויי ההצלחה שלו.

4. מעגלי תמיכה משפחתיים וחברתיים

כאשר המועמד הינו פעוט או ילד, חשיבות הסביבה המשפחתית והחינוכית העוטפת אותו קריטית וחיונית להצלחת השיקום השמיעתי. על המשפחה להיות חלק בלתי נפרד מהתהליך ולשתף פעולה באופן מלא עם הצוות המשקם, הן במרכז המשתיל והן במסגרת החינוכית. בקרב מבוגרים, הדבר חשוב לא פחות. קיומה של סביבה תומכת ומכילה מועיל מאוד להרגשת האדם בעוברו תהליך שאינו פשוט וזקוק לשותפי תקשורת סבלניים ומבינים.

5. מצב רפואי ונפשי

מצב בריאותי ירוד של המועמד עלול להיות בעל השפעה שלילית על הצלחת השיקום במקרים מסויימים. על המרכז המשתיל החובה להעריך את מועמדותו של האדם תוך הסתכלות על מכלול הגורמים הרפואיים והאישיים. מעבר למחלות כלליות, יש לבחון את תקינותה ובריאותה של האוזן עצמה: האם מבנה האוזן הפנימית תקין? האם קיים עצב שמע? על איזה רקע חלה ירידה בשמיעה?

6. מהלך הניתוח

מהלך ניתוח החדרת האלקטרודות לרוב עובר ללא סיבוכים נוספים. אולם לעתים גורמים מסויימים מביאים לכך שלא ניתן להפיק את המירב מכל סליל האלקטרודות. ככל שמספר האלקטרודות שמגרות באופן יעיל את סעיפי עצב השמיעה גדול יותר – כך נוכל לשער שתוצאות הבנת הדיבור של המושתל תהיינה טובות יותר.

7. השתתפות פעילה ומלאה בהליך השיקומי

כאמור פעוטות וילדים משתתפים במסגרת החינוכית בטיפולים המועברים על ידי קלינאית תקשורת ומבוססים על גישת הלמידה השמיעתית, במסגרתם לומדים להיות עירניים לצלילים בסביבה ולתת פרשנות לקולות השונים. מבוגרים לרוב ידרשו להשתתף במספר מפגשי אימוני שמיעה, בהם יתרגלו הבנת דיבור עם השתל. השתתפות פעילה ומלאה בפעילויות אלה חיונית למיצוי הפוטנציאל השמיעתי של כל אדם ואדם. מעבר לכך, כדאי להוסיף ולתרגל בשעות הפנאי בהתאם להנחיות הצוות המשקם.

לסיכום, חזוי העתיד וקביעה באיזו מידה אדם יהנה משתל שבלול היא משימה מורכבת, אולם נוכל להעריך הערכה מושכלת על סמך הנקודות אותן הזכרנו.

להתראות בטור הבא,

צחי